

2

HAARCULTUUR

*If I want
to knock a
story off the
front page,
I just change
my hairstyle.*

- Hillary Clinton -

Amerikaanse voormalig presidentsvrouw en politicus

Haarcultuur

Waarom zijn haren zo belangrijk voor ons?

Om te begrijpen waar de pijn bij kaalheid vandaan komt, is het goed om te beseffen hoe groot de rol is van haar en haardracht. Het is verweven in onze historie en cultuur. Het hebben van haren en hoe we het dragen, is belangrijk voor ons als mens.

De geschiedenis van haar

Sinds de mensen bestaan, hebben zij haar op hun lijf. In vergelijking met onze prehistorische voorouders zijn we al veel van onze beharing verloren. Tegenwoordig heeft lichaamshaar geen duidelijke functie meer, een mens heeft te weinig haren die kunnen dienen als bescherming of isolatiemiddel tegen warmte of kou. Het versieren van hoofdharen doen mensen al eeuwenlang, voornamelijk als identiteitskenmerk of verleidingsmiddel.

De eerste tekenen van haarmode zijn terug te vinden bij de Egyptenaren. Bij opgravingen zijn rijkversierde kammen en haarspelden gevonden.

Leuk om te weten is dat deze waren gemaakt van hout en ivoor en niet veel anders zijn dan de kammen die we tegenwoordig gebruiken. De Egyptenaren waren erg gesteld op een verzorgd uiterlijk en hygiëne. De meeste mannen waren dan ook gladgeschoren en hadden geen baard. De mensen met een kaal hoofd waren voornamelijk priesters en kinderen. Priesters moesten rein zijn en mochten daarom geen beharing hebben. Jonge kinderen hadden tot aan het begin van de puberteit een unieke haardracht, de zogenaamde jeugdlok. Het haar werd geschoren of gesneden, behalve een lok haar aan de zijkant van het hoofd.

Bij de Romeinen en Grieken werd door zowel mannen als vrouwen een soort krultang gebruikt, een bronzen holle stok die calamistrum werd genoemd. Vrouwen brachten veel detail in het haar aan, de haardracht was statusbepalend. Ook bij de oude Egyptenaren was de haardracht een belangrijk onderdeel van de uiterlijke verschijning en de maatschappelijke positie.

Al in de oudheid kwamen pruiken in de betere kringen in de belangstelling. De pruiken waren niet noodzakelijk, maar werden opgezet bij belangrijke gebeurtenissen. De mensen die zich geen pruik konden veroorloven, droegen hun haar meestal uit het gezicht. Het haar werd ingevlochten of samengebonden naar achteren.

Pas in de tijd van de Renaissance (ca. 1350-1600) was het gebruikelijk dat men het eigen haar weer liet zien. De haardracht werd natuurlijker en vaak versierd met edelstenen, parels en linten die in het haar werden gevlochten. Wanneer de Franse koning Lodewijk XIV kort na zijn dertigste levensjaar kaal wordt, laat hij een pruik maken met lange, weelderige krullen. Hij veroorzaakt daarmee een nieuwe trend, zowel bij mannen als bij vrouwen. De Pruikeentijd (van de 17e eeuw tot in de 19e eeuw) herkent iedereen wel uit films. Torenhoge haarwerken die werden gedragen bij chique gelegenheden. Om te voorkomen dat de pruiken gingen stinken, werden ze bestrooid met wit poeder. En zo ontstonden de karakteristieke witte pruiken. Later werden bij vrouwen allerlei versiersels in de pruiken gezet, zoals veren, bloemen, kettingen en soms complete versierstukken. De pruikenmaker werd gezien als kunstenaar. En de pruik werd een mode-object en symbool van rijkdom voor de elite.

De haardracht van tegenwoordig

Zoals je ziet, houdt de haardracht de mensheid al eeuwenlang bezig. Mede door je haardracht kon je laten zien welke status je had of in welke positie je verkeerde. Tegenwoordig heeft de haardracht nog steeds een sociaal doel. Je haarstijl is een middel om je te onderscheiden van de rest van de samenleving. Denk aan rasta's, boeddhistische monniken of skinheads. Met dreadlocks, een hanenkam of afrokapsel draag je een culturele achtergrond of je eigen identiteit uit.

In alle culturen is het hebben van gezond, weelderig hoofdhaar een voordeel bij het menselijk contact. Haar wordt gezien als een belangrijk onderdeel van je presentatie. Niet voor niets zijn er ieder seizoen weer nieuwe trends op het gebied van haardracht. Hoe je eruit wilt zien, wordt voor een groot deel door je kapsel bepaald. Veel mensen gaan iedere zes tot acht weken naar de kapper om het haar weer in model te laten brengen. Mensen voelen zich nu eenmaal prettiger wanneer ze er goed uitzien. Ga je sporten, naar je werk of heb je een feestje? Je kapsel vertelt ons vaak al een deel van het verhaal.

Haren zie je op het hoofd, in de oksels, schaamstreek en in het gezicht bij mannen. Door de evolutie is de functie van haar om ons te beschermen tegen

invloeden van buitenaf verloren gegaan. Alleen de wimpers en de wenkbrauwen zorgen er nog voor dat stof en vocht worden tegengehouden. Op veel delen van het lichaam wordt haar verwijderd omdat we het daar niet willen hebben. Denk maar aan het scheren van de benen, oksels en schaamstreek. Maar ook het bijwerken van de snor of verwijderen van overbeharing op armen en benen, voornamelijk bij dames. Ook mannen zorgen ervoor dat ze geen ongewenste haargroei laten zien. De markt voor het laten weghalen van haar is net zo groot als de markt voor het in model brengen van het haar. Ook dat is onderhevig aan trends en mode.

Haar laat zien wie we zijn en het is een middel om ons uit te drukken. Zo zijn er veel gezegden met haar als thema; *'Als je haar maar goed zit', 'Geen haar op mijn hoofd die daaraan denkt', 'Iets haarfijn uitleggen'* of *'Grijs haar, wijs haar'*.

Vrouwen en haar

Jonge vrouwen met kort haar zie je niet veel. De maatschappij heeft bepaald dat lang haar vrouwelijk en sexy is. Hoe langer hoe beter. Wanneer we aan mannen vragen wat ze mooier vinden, dan wijzen wetenschappelijke onderzoeken uit dat zij vrouwen met lang haar aantrekkelijker vinden.

Haar staat symbool voor vrouwelijke schoonheid. Vrouwelijkheid wordt gekenmerkt door een slank figuur, volle en ronde borsten, een smalle taille en het liefst lang haar. Het haar van een vrouw wordt als sieraad gezien. Veel vrouwen zijn jaloers op andere vrouwen met lang, dik en golvend haar.

Dan zijn er ook nog een heleboel aannames en meningen over het karakter van een vrouw bij bepaalde haardrachten. Natuurlijk gaat het hier om stereotypen, maar toch. Zo wordt beweerd dat als een vrouw het haar los draagt, ze meer gepassioneerd en romantisch zou zijn. Dames met lang haar zouden klassiek, discreet, volwassen en sereen zijn. Het haar dragen op de schouderlengte of net iets langer, zou betekenen dat die vrouwen intelligent en vriendelijk zijn. Vrouwen met kort haar worden gezien als atletisch en extravert. Zij zouden meer risico's durven nemen en meer zelfvertrouwen hebben.

Ook de verzorging van het haar vertelt veel over de persoonlijkheid. Haar kan er netjes gekapt uitzien, dat oogt verzorgd. Losvallende krullen laten zien dat je een vrolijk karakter hebt. Maar is het haar niet geborsteld, vettig of vol klitten... dat vertelt natuurlijk ook iets.

Gemiddeld vanaf hun veertigste levensjaar gaan vrouwen hun haren korter knippen. Een reden is dat de conditie van het haar achteruit kan gaan als je ouder wordt. Heel wat vrouwen zien het haar met het verstrijken van de jaren en onder invloed van hormonen dunner worden. Ook beseffen veel mensen na deze leeftijd dat hun echte jonge jaren voorbij zijn. De eerste tekenen van het ouder worden, zijn zichtbaar. Grijs haren, rimpels en overgewicht kunnen voor onzekerheid zorgen. Het aanmeten van een nieuwe look bij de kapper kan dan helpen. Een korte coupe boven de veertig is een typisch Westers fenomeen, het is hier vrij gebruikelijk. Daarnaast is korter haar gemakkelijker te onderhouden; je verbruikt minder producten en hebt minder tijd nodig voor de styling.

Kort haar straalt zelfvertrouwen uit en kan daardoor echt heel sexy zijn. Je gezicht komt beter tot zijn recht met een korte coupe, je kunt je niet verstoppen achter lange lokken. Met kort haar val je meer op dan met lang haar. Het is gewaagder. Omdat veel jonge vrouwen kampen met onzekerheid, kan dat ook een reden zijn waarom zij hun haren niet zo snel afknippen.

Mannen en haar

Mannen hebben hun eigen haarcultuur. Het haar van de man kan net zo lang worden als vrouwenhaar, al is de structuur bij vrouwen over het algemeen iets fijner. Mannen hebben van nature een dikkere en stuggere bos haar. Ook kunnen zij bakkebaarden, snorren en baarden laten groeien.

Eeuwenlang hadden mannen lang haar en lange baarden. Tijdens de Romeinse tijd knipten mannen hun haren zodat tegenstanders tijdens gevechten er niet aan konden trekken. De Romeinen verspreidden zich over de wereld en daarmee ook hun verschijning. Bij veel volken werd een uiterlijk met kort haar gezien als beschaafd. Daarnaast bleek het voor bepaalde beroepen handig te zijn om kort haar te hebben.

De man van tegenwoordig wordt steeds ijdel. Uiterlijke verzorging voor mannen wordt geaccepteerd als een normaal fenomeen. Naast het gebruik van een lekker geurtje smeren mannen hun huid in met een verzorgende crème. Maar ook hun haardracht moet passen bij het heersende modebeeld. Iedereen mag zijn haren dragen zoals hij of zij dat wil. Zo is het voor mannen in om weer wat langer haar hebben, al dan niet in een knotje, en getrimde baardjes en sikjes zijn weer hip.

Als moderne man doe je met de mode mee en kies je voor een trendy kapsel. Hoe vervelend is het dan om inhammen, dunner wordend haar of een kalende kruin te krijgen. Veel mannen hebben problemen met kaal worden. Zij associëren dit met ouderdom en verval. Wellicht hebben veel meer mensen dan we denken een vorm van alopecia, vanwege de terugloop van de haargrens.

Mannen hebben het voordeel dat zij hun hoofd gemakkelijker kunnen kaalscheren dan vrouwen. Een kalende man wordt in de westerse wereld gemakkelijk geaccepteerd. Ook al vind je het zelf minder leuk, als man hoef je je niet druk te maken over hoe anderen over je uiterlijk denken. Ijdelheid is gekoppeld aan zelfvertrouwen. Daarnaast worden kale mannen over het algemeen als dominanter, sportiever én betere leiders beschouwd.

De impact van kaal worden bij vrouwen

Een kaal hoofd associëren we vooral met mannen. Logisch, want zij verliezen door mannelijke hormonen sneller hun haar. Haaruitval bij vrouwen is een taboe. In de westerse wereld kom je weinig vrouwen zonder haar of met een haaraandoening tegen. Zij zijn er wel, maar verstoppen hun kaalheid onder een pruik, haarstuk of petje. Want

kaalheid wordt al snel geassocieerd met ziek zijn, al hoeft dat natuurlijk helemaal niet zo te zijn.

Doordat veel kale vrouwen hun hoofdhuid bedekken, wordt het taboe in stand gehouden en is de acceptatie niet groot. Je gezicht en je haar is het eerste dat mensen van je zien. Het zegt veel over wie je bent en geeft een indruk van je persoonlijkheid. Als je kaal bent en niet meer voldoet aan het gangbare beeld van een vrouw, raken mensen in de war en benaderen zij je op een andere manier. Niet eerder was ik mij zo bewust van de grote impact die haar op jezelf en op anderen heeft.

Haarindustrie

In de haarindustrie wordt veel geld verdiend. Overal zie je reclames die inspelen op het heersende modebeeld. We worden er zo door beïnvloed dat we de laatste trends wel moeten volgen en allerlei haarproducten aanschaffen. En kaal is niet in de mode, want daar kan de haarindustrie geen geld aan verdienen.

Haaraccessoires en -producten

De winkels liggen vol producten voor verzorging, styling en kleuren van het haar, en dan zijn er ook nog allerlei accessoires te koop. Voor vrouwen,

maar ook voor mannen, groeit het aanbod nog steeds. Het assortiment in een drogisterij bestaat voor ongeveer een derde uit haarartikelen, en dan zijn er nog gespecialiseerde ketens die hiervan bestaan.

Bij de kapper

Een bezoek aan de kapsalon heeft een grote invloed op het gevoel van mensen. Daarom gaan veel mensen regelmatig naar de kapper. De een gaat alleen om het haar wat korter te maken, de ander wil er graag iedere keer net even anders uitzien. Het modebeeld speelt hier fijn op in. De bladen staan ieder seizoen vol met modellen in een andere kleur of nieuw thema. De commercie speelt hierop in, daar zijn we gevoelig voor en graag willen we al die trends volgen.

Iedereen vindt het belangrijk om er goed en verzorgd uit te zien. Denk maar eens aan de coronaperiode. Veel kapsalons waren gesloten om contact tussen mensen te voorkomen. Mensen vonden het vreselijk om met hun uitgroei of te lange haren de straat op te gaan.

Het knippen van het haar is niet alleen een basisbehoefte als het te lang of uit model is, het is ook een vorm van zelfzorg. Wie wil er zijn grijze

haren laten zien of die verwilderde bos met haar? Een fris gekapt hoofd zorgt ervoor dat je lekkerder in je vel zit en aantrekkelijk gevonden wordt. Daarnaast is het voor veel mensen een moment van rust en verwennerij. Even heerlijk in die stoel zitten, jezelf in de watten laten leggen en nergens aan denken.

Waarom verven we ons haar?

Veel mensen kleuren hun haar. Vaak verven mensen hun haar om op te vallen, of om er anders uit te zien als ze zijn uitgekeken op de eigen haarkleur. Een ander kleurtje kan dan een mooie, frisse uitstraling geven. Het geeft je een goed gevoel en zelfvertrouwen. Het is wetenschappelijk bewezen dat je je aantrekkelijker voelt met geverfde haren. Daarnaast is het verven van haar verslavend. Je krijgt er steeds weer een goed gevoel bij.

Grijze haren horen niet bij het beeld dat bestaat van jonge, gezonde en sterke mensen. Grijze haren vertellen over je ouderdom. Omdat we dit niet willen laten zien, kleuren we ons haar. Hoewel het de laatste jaren ook voor jonge mensen een trend is om grijs haar te hebben.

Haaroplossingen

Aan pruiken, haarwerken en haarstukjes wordt veel geld verdiend. Bedenk dat er ontzettend veel te vinden is voor mensen die kalend zijn. Hoofddeksels als petten, hoedjes en sjaaltjes. Maar als je kiest voor een haarwerk of een haarstuk, zijn de mogelijkheden zeker net zo divers. Wil je een haarwerk met synthetisch haar of echt mensenhaar? Neem je een haarstukje met clipjes? Of wil je extentions die je tussen je eigen haar kunt laten plaatsen? Natuurlijk zitten daar ook weer diverse verzorgingslijnen met een assortiment aan producten bij. Uiteindelijk wil je iets waar je je prettig bij voelt, wat natuurlijk aanvoelt en wat bij je past. Kaal worden is niet leuk, en er

wordt behoorlijk ingespeeld op je emoties. Voor haarwerken kan je een kleine vergoeding krijgen van je zorgverzekering, maar helaas moet je ook zelf nog flink in de buidel tasten.

Je kunt zelfs nog een stap verder gaan en kiezen voor een haartransplantatie. Naast de vraag of het werkt, is het geen goedkope oplossing. Hoe meer haarzakjes getransplanteerd moeten worden, hoe duurder de behandeling. Er zijn zelfs mensen, voornamelijk mannen, die hun 'haren' laten tatoeëren. Om zo toch een normaal beeld te creëren. Maar eigenlijk verdoezelen ze hiermee hun probleem.

UIT HET LEVEN

Op de televisie kijk ik naar een documentaire over haarextentions. Waarom dragen wij extra haar? Haar is belangrijk omdat we er graag mooi uitzien en met extra haar krijgt je kapsel meer volume. Veel vrouwen voelen zich mooier en vrouwelijker met een extra volle bos haar en zij doen er alles aan om deze illusie in stand te houden.

Maar waar komen die extentions eigenlijk vandaan? Door de vraag is een hele industrie ontstaan. Vaak gaat het om mensen uit arme landen die hun haren laten groeien en verkopen aan fabrieken om zo wat geld te verdienen. De hele handelsketen verdient er veel geld mee om de dames, voornamelijk uit Europa en Amerika, tevreden te houden.

Rondom haartrends en haarproblemen is een hele industrie gevormd die vanwege het groot economisch belang handig op de emoties van mensen inspeelt. Het is maar net hoe gevoelig je bent en waar je bent in het acceptatieproces. Accepteer je dat je kaal bent, al dan niet tijdelijk, of wil je niet dat mensen weten dat je een haaraandoening hebt? Uiteindelijk gaat het erom dat je een keuzemogelijkheid hebt die aan jouw behoeften voldoet.

Schoonheidsideaal

Sommige mensen hebben van het haar hun kenmerk gemaakt. Zonder dat specifieke kapsel zijn ze niet de persoon meer zoals we die kennen. Denk maar aan het welbekende kapsel van prinses Beatrix. Haar haardracht is een symbool geworden, en het is een van de kenmerken die van de voormalige koningin een icoon maken.

Modellen in magazines en influencers met veel volgers op de social media hebben veel invloed op jongeren en hoe zij hun haar dragen. Popsterren en bekende tv-sterren zorgen voor trends in de kapperswereld. Zij zijn bepalend voor het modebeeld. Vooral de kapsels van voetballers worden door veel fans gekopieerd. Overal waar je kijkt, worden we beïnvloed door het modebeeld

dat op dat moment heerst. Reclame, televisie, social media. Iedereen is bezig om zo goed mogelijk voor de dag te komen.

De invloed van de media

De media spelen ook een grote rol in het zelfbeeld. We leven in een tijdperk waar alles leuk moet zijn. De meest bijzondere plekken en perfecte plaatjes worden met de wereld gedeeld. De poses, belichting en fotobewerking zorgen ervoor dat de modellen er fantastisch uitzien. Alles voor de schone schijn. We willen niet afwijken van de massa, want dan val je buiten de boot. De minder leuke kanten van het leven zijn online niet zichtbaar, het echte leven is niet te zien. Doordat de media ons leven beheersen, wordt de sociale druk steeds groter om aan al deze perfectie te voldoen.

Online platforms staan vol met tutorials over haar, kapsels en verzorgingsproducten. Verschillende dames laten zien wat je het beste kunt doen om er zo mooi mogelijk uit te zien. Ze tonen wat de laatste modetrends zijn op haargebied en wat je met verschillende kapsels kunt doen. Ondanks dat ik zelf niet erg (social) media-gevoelig ben, merk ik toch ook wel dat al deze mooie plaatjes doorwerken in mijn ik-zijn. Onbewust word ik

toch beïnvloed en heeft het impact op hoe ik graag
wil overkomen op andere mensen.